

Innst. S. nr. 205

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

St.prp. nr. 49 (2006-2007)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om samarbeid om håndtering av CO₂ på Mongstad

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Regjeringen redegjør i proposisjonen for samarbeidet om håndtering av CO₂ på Mongstad, herunder teknologiutvikling og etablering av testanlegg. Gjennom økonomiske virkemidler og satsing på ny teknologi, vil Regjeringen sørge for at nye konsesjoner til gasskraft skal basere seg på CO₂-fjerning. Det vises til Miljøverndepartementets utslippstillatelse av 12. oktober 2006 og gjennomføringsavtalen mellom staten og Statoil om CO₂-håndtering på Mongstad, som danner utgangspunktet for bygging av fangstanlegg for CO₂ på Mongstad.

Regjeringen ber om fullmakt til å inngå en samarbeidsavtale som vil regulere arbeidet med planleggingen av testanlegg på Mongstad. Det redegjøres i proposisjonen for forvaltningen av statlig deltakelse og eierskap knyttet til teknologiutvikling, fangstanlegg, transport og disponering av CO₂. Regjeringen foreslår å opprette et statsforetak underlagt Olje- og energidepartementet til å ivareta statens engasjement i CO₂-håndteringsprosjekter.

CO₂-håndteringen på Mongstad vil være ett av flere internasjonale prosjekter knyttet til arbeidet med å etablere løsninger for CO₂-håndtering. Den internasjonale oppmerksomheten knyttet til CO₂-håndtering har økt betydelig de siste årene, og det foreligger planer for flere prosjekter av ulik form og skala.

Det vises til at EØS-reglene for offentlig støtte setter rammer for statens deltakelse i et samarbeid om CO₂-håndtering på Mongstad. I henhold til gjennomføringsavtalen mellom staten og Statoil, kan staten si opp avta-

len dersom den ikke lar seg gjennomføre på grunn av EØS-avtalens statsstøtteregler eller at nødvendige stortingsvedtak ikke foreligger.

Statens ulike engasjementer innen fangst, transport og disponering av CO₂, vil kunne reise statsstøtterettslige spørsmål. Olje- og energidepartementet vurderer løpende behovet for notifikasjon av eventuell statsstøtte i forbindelse med de ulike engasjementene til EFTAs overvåkningsorgan (ESA).

Samarbeid om CO₂-håndtering på Mongstad

Samarbeidet om CO₂-håndtering på Mongstad er todelt:

- Det skal etableres et teknologiselskap som skal eie og drive pilotanlegg for CO₂-fangst.
- Det skal etableres fullskala CO₂-håndtering.

Første steg CO₂-fangst skal etableres samtidig med kraftvarmeverket. Det skal etableres fullskala CO₂-håndtering fra kraftvarmeverket innen utløpet av 2014. Arbeidet med prosjektet ble iverksatt umiddelbart etter at utslippstillatelsen ble tildelt og det ble inngått avtale med Statoil.

I tråd med gjennomføringsavtalen, skal det etableres et teknologiselskap/-partnerskap som skal eie og drive testanlegg for kvalifisering og utvikling av teknologi og løsninger for fangst av CO₂. Formålet er å:

- identifisere, utvikle, teste og kvalifisere mulige teknologiske løsninger
- redusere kostnadene og risikoen forbundet med bygging og drift av fullskala anlegg for CO₂-fangst.

Det fremgår av gjennomføringsavtalen mellom staten og Statoil at Statoil skal eie 20 prosent av teknologiselskapet, mens staten skal eie resten av selskapet.

Flere deleiere i teknologiselskapet vil kunne redusere statens andel.

Gassnova har spilt en sentral rolle som departementets rådgiver i arbeidet med å følge opp gjennomføringsavtalen med Statoil. I samarbeid med Statoil er blant annet forretningsidé, formål og selskapsform for et teknologiselskap blitt vurdert. Det er utredet mulige tekniske alternativer for ulike testanlegg, og gjennomføring av pilotprosjektet i en periode på minst 5 år fra kraftvarmeverkets oppstart i 2010 vil danne grunnlaget for en mer langsiktig innsats med teknologiutvikling.

Teknologiselskapets formål skal være å kvalifisere og teste teknologi, høste erfaring og bidra til spredning av løsninger for CO₂-håndtering. Deltakende selskaper med felles interesser og som aktive eiere i selskapet, skal ikke stå i konkurranseforhold til hverandre innenfor det området teknologiselskapet skal beskjeftige seg med. Aktuelle eiere vil være brukere av CO₂-fangstteknologier, primært oljeselskaper og kraftprodusenter.

Teknologileverandører vil delta i testaktivitetene og sikre seg teknologirettigheter gjennom prosjektbaserte avtaler med teknologiselskapet.

Nærmere om avtaleverk for samarbeid om teknologiutvikling og testanlegg

Olje- og energidepartementet vurderer det som hensiktsmessig å organisere teknologiselskapet som et ansvarlig selskap med delt ansvar (DA).

Statoil har forpliktet seg til å utvikle en overordnet plan for fremtidig fangst av CO₂ på Mongstad, som blant annet skal omfatte gjennomføring av konseptstudier for aktuelle tekniske og kommersielle løsninger for CO₂-fangst. Staten og Statoil vil innen 1. kvartal 2009 arbeide fram en avtale om gjennomføringen av fullskala CO₂-håndtering på Mongstad, som skal omfatte finansiering, risikodeling, gjennomføring, organisering, selskapsstrukturer og kommersielle modeller.

I henhold til gjennomføringsavtalen av oktober 2006, skal finansiering av fullskala CO₂-håndtering på Mongstad være basert på hovedprinsipper om at Statoil skal dekke kostnader for fullskala CO₂-håndtering tilsvarende selskapets alternative CO₂-kostnad dersom CO₂-håndtering ikke hadde vært gjennomført (CO₂-kostnader tilsvarende annen konkurranseutsatt norsk industri). Staten skal dekke investerings- og driftskostnader for fangstanlegget, samt transport og disponeringskostnader utover det som dekkes av Statoils bidrag. En eventuell positiv verdi av CO₂ i en verdikjede skal komme til fradrag i statens kostnader. Statoil skal dekke 100 prosent av eventuelle overskridelser for investeringskostnader for anlegget for fullskala CO₂-håndtering utover budsjettanslag på tidspunktet for investeringsbeslutning. Eventuelle økninger i driftskostnadene som følger av eksogene faktorer, for eksempel endring i gasspriser, skal likevel dekkes av staten. Kostnader som følger av myndighetspålagte endringer som har konsekvenser for gjennomføringen av investeringsbeslutningen dekkes av staten.

I henhold til gjennomføringsavtalen har staten ansvar for etableringen av en transport- og disponeringsløsning for CO₂ fra fangstanlegget på Mongstad. Staten skal ha etablert en transport- og disponeringsløsning innen 2010, og Gassco har opplyst at det tar 1,5-2 år å bygge et transportrør.

Olje- og energidepartementet har initiert et prosjekt som skal vurdere mulige transport- og disponeringsløsninger for CO₂ fra Mongstad og andre mulige CO₂-kilder. Prosjektet legger blant annet opp til å utrede to nye lagringsalternativer i tillegg til de som ble utredet av NVE i forbindelse med forberedende arbeid med CO₂-håndtering på Kårstø. Prosjektet vil vurdere ulike transportløsninger sett i lys av mulige CO₂-kilder og CO₂-volum. Oljedirektoratet skal gjøre vurderinger av mulige CO₂-lagre med hensyn til lagrings- og injeksjonsvolum, og ekstern fagkompetanse skal benyttes til å utrede problemstillinger knyttet til reservoarer for CO₂-lagring.

Forvaltningen av statlig eierskap knyttet til teknologiutvikling, fangstanlegg, transport og disponering av CO₂

Organiseringen av statens deltakelse i CO₂-prosjektene skal ta utgangspunkt i at staten skal være i stand til å ivareta sine interesser og oppgaver på en hensiktsmessig og effektiv måte. Den statlige deltakelsen skal organiseres slik at staten kan få størst mulig nytte av resultatene fra prosjektene. Statens eierskap i CO₂-håndteringsprosjekter skal holdes adskilt fra rollen som myndighetsutøver.

Staten har en interesse i å kunne benytte resultatene fra teknologiselskapet i forbindelse med fullskala CO₂-fangst på Mongstad. Også i andre CO₂-håndteringsprosjekter hvor staten er engasjert, vil det være i statens interesse å kunne benytte erfaringer fra teknologiselskapet på Mongstad. Statens engasjement knyttet til konkrete CO₂-håndteringsprosjekter er av en karakter som bør organiseres i et selskap utenfor staten, og statens deltakelse organiseres gjennom et statsforetak med staten som eier og med et ansvarlig styre mellom staten og virksomheten som vil ta de mer operative beslutningene. Det opprettholdes dermed et nødvendig skille mellom statens roller som myndighetsutøver og eier/deltaker i CO₂-håndteringsprosjekter, og man kan ivareta forretningsmessige og sektorpolitiske hensyn.

Foretaket vil bli etablert uten mulighet til å oppta lån eller stille garanti. Departementet vil eventuelt komme tilbake til Stortinget når det gjelder dette spørsmålet.

Økonomiske konsekvenser

Det vises i proposisjonen til foreløpige anslag for Mongstad "Steg 1" som innebærer investeringskostnader i størrelsesorden 1 200 mill. kroner, og årlige driftskostnader på rundt 100 mill. kroner. Videre vil det påløpe utgifter i planleggingsfasen og ved etableringen av teknologiselskapet.

Planleggingsutgiftene for teknologiselskapet i 2007 anslås totalt til om lag 100 mill. kroner. Olje- og ener-

gidepartementet sonderer nå mot andre potensielle eiere med sikte på å redusere den statlige eierandelen i teknologiselskapet.

I tillegg til den statlige finansieringen av teknologiselskapet og testanlegg på Mongstad, vil det være et betydelig behov for statlige midler knyttet til at staten er forpliktet til å etablere transport- og disponeringsløsning for CO₂. Olje- og energidepartementet har initiert et prosjekt som skal vurdere mulige transport- og disponeringsløsninger og legge frem tidsplaner og kostnadsestimater senere i 2007. Med utgangspunkt i NVEs anslag for Kårstø, kan det innebære investeringskostnader på om lag 1,5 mrd. kroner for utbygging av transport- og disponeringsløsning for CO₂ og 30 mill. kroner i årlige driftskostnader.

Det er bevilget 720 mill. kroner i 2007 til realisering av et fangstanlegg ved Naturkrafts gasskraftverk på Kårstø. Utgifter knyttet til planlegging og oppfølging av CO₂-håndteringen på Mongstad i 2007, herunder ovennevnte samarbeidsavtale, foreslås dekket innenfor eksisterende bevilgning for 2007 under kap. 1833 post 21 Spesielle driftsutgifter, innenfor en øvre ramme på 80 mill. kroner. Dette vil ikke få betydning for det videre arbeidet med etablering av et fullskala fangstanlegg for CO₂ på Kårstø.

Foretakets drift og finansiering av utbyggingsprosjektene skal dekkes ved årlige tilskudd over statsbudsjettet, og det foreslås en innskuddskapital på 10 mill. kroner under kap. 1833 post 95 Innskuddskapital. Nødvendige arbeider knyttet til etablering og drift av foretaket i 2007 skal dekkes innenfor eksisterende bevilgning under kap. 1833 post 21 Spesielle driftsutgifter.

Olje- og energidepartementet vil komme tilbake til Stortinget når det gjelder etableringen av teknologiselskapet som et ansvarlig selskap med delt ansvar (DA), investeringsbeslutningen og budsjettmessige konsekvenser knyttet til CO₂-håndteringen på Mongstad i statsbudsjettet for 2008.

Organiseringen av foretaket og økonomiske konsekvenser knyttet til dette vil bli presentert i statsbudsjettet for 2008, herunder behovet for en eventuell statlig garanti for de forpliktelsene som oppstår i forbindelse med foretakets ivaretagelse av statens engasjement.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ann-Kristin Engstad, Asmund Kristoffersen, Tore Nordtun, Torny Pedersen, Karin Yrvin og Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen, fra Høyre, Børge Brende og Ivar Kristiansen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heidi Sørensen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Ola Borten Moe, og fra Venstre, lederen Gunnar Kvassheim, viser til at Regjeringen og Statoil har inngått en avtale om å opprette et teknologiselskap som skal arbeide for å teste ut ulike teknologiske løsninger for CO₂-rensing, med sikte på å

implementere fullskala CO₂-rensing på Mongstad i 2014.

Komiteen er positiv til at staten bidrar til forskning og utvikling av en CO₂-verdikjede, deriblant CO₂-rensing/håndtering, transport og injeksjon.

Komiteen viser til at det i utslippstillatelsen og gjennomføringsavtalen mellom staten og Statoil fra 12. oktober 2006 fremkommer at arbeidet med å utvikle et fullskala CO₂-renseanlegg skal skje parallelt med byggingen av kraftvarmeverket. Det stilles videre krav om at første steg CO₂-fangst skal settes i drift samtidig med kraftvarmeverket i 2010. I første steg er det stilt krav om fangst av minst 100 000 tonn CO₂.

Komiteen viser videre til at det planlegges å inngå en samarbeidsavtale mellom staten og industrielle deltakere i andre kvartal 2007, og at dette er av avgjørende betydning for at en skal kunne rekke etablering av testanlegget samtidig med oppstart av kraftvarmeverket. Framdriften i arbeidet med å etablere et teknologiselskap som skal bygge og drive testanlegget, krever et formalisert samarbeid mellom deltakende parter så raskt som mulig. Komiteen vil peke på at teknologiselskapet etter planen skal opprettes, og at det samtidig skal fattes investeringsbeslutning for testanlegget i januar 2008. Komiteen er positiv til at Olje- og energidepartementet vil komme tilbake til Stortinget når det gjelder etableringen av teknologiselskapet, investeringsbeslutningen og budsjettmessige konsekvenser i statsbudsjettet for 2008.

Komiteen viser videre til at Statoil i samarbeidsavtalen med staten har forpliktet seg til å utvikle en overordnet plan for CO₂-håndtering på Mongstad. På bakgrunn av denne planen skal staten og Statoil innen 1. kvartal 2009 arbeide frem en avtale om den konkrete gjennomføringen av fullskala CO₂-håndtering på Mongstad innen 2014. Komiteen er positiv til dette og vil understreke betydningen av denne forpliktelsen.

Komiteen viser til at satsing på å få frem ny renseteknologi vil være avgjørende for om man kan oppnå ett globalt gjennomslag for å rense klimagassen CO₂ fra fossile energikilder. I den forbindelsen er det avgjørende å få frem nye metoder som reduserer kostnader og øker energieffektivitet. Den satsing som nå gjøres på CO₂-håndtering må ha som mål å sette Norge i en ledende teknologisk og industriell posisjon, som bidrar til et globalt gjennomslag for CO₂-håndtering av fossile energikilder.

Komiteen mener det er viktig at den teknologiutviklingen som skal skje i tilknytning til CO₂-håndtering, motiverer og involverer til bred FoU-innsats på området.

Komiteen viser til proposisjonen og de økonomiske konsekvenser som der fremkommer. Komiteen mener det er nødvendig at staten påtar seg et forpliktende økonomisk ansvar, sammen med Statoil, for å bringe frem en renseløsning for Mongstad som også innebærer utvikling av ny og forbedret teknologi.

Komiteen ser det som viktig at Norge bidrar med teknologiutvikling som kan resultere i energieffektive

og kostnadseffektive renseanlegg. Norge har, gjennom teknologiprojektet på Mongstad, påtatt seg en viktig og ledende rolle for å etablere en verdikjede for CO₂-rensing. Satsingen for å få frem ny og rimeligere renseteknologi og rensing av CO₂-utslipp fra gasskraftverk er et viktig miljøtiltak, og vil kunne gi teknologisk og industriell utvikling for norsk industri. Komiteen vil derfor anmode Regjeringen om at det innenfor EØS-regelverket legges vekt på norsk teknologiutvikling.

Komiteen anmoder Regjeringen om å legge til rette for å få frem ytterligere prosjekter for CO₂-håndtering, hvor teknologiutvikling, demonstrasjon og kvalifisering av norsk teknologi kan starte raskt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er positiv til å bruke Mongstad som en arena for målrettet testing og utvikling av teknologi for CO₂-fangst, hvor norske aktører kan få mulighet til å bidra. Dagens tiltakskostnader anslås å være 700-2 000 kroner/tonn CO₂, altså tilsvarende som på Kårstø.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at man gjennom Mongstad-projektet kan få et gjennombrudd innen CO₂-rensing, hvor salg av teknologien kan gi salgsinntekter samt reduserte utgifter for å innfri globale CO₂-forpliktelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er tilfreds med at Regjeringen allerede har startet det konkrete arbeidet. Flertallet viser til at det den 20. april 2007 ble inngått kontrakt mellom Olje- og energidepartementet og Grenland Group Technology AS om oppdrag som prosjektdirektør for CO₂-renseanlegget på Kårstø. Flertallet viser til at dette vil gjøre det mulig å sikre en raskest mulig rensing av gasskraftverket som er under bygging på Kårstø, og ser det som positivt at Regjeringen i proposisjonen fremmer forslag om å etablere et statsforetak med ansvar for forvaltningen av statens interesser knyttet til CO₂-håndtering. Flertallet er opptatt av at de ulike CO₂-håndteringsprosjekter koordineres best mulig, og er derfor tilfreds med at oppdraget som prosjektdirektør vil bli overført det nye statsforetaket når dette er etablert.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at eierforholdet i teknologiselskapet er 80 prosent staten og 20 prosent Statoil. Utgiftene for 2007 anslås til 100 mill. kroner. Disse medlemmer har videre merket seg at ved bygging av fullskala anlegg dekker staten alle kostnader utover de kostnader Statoil uansett får gjennom CO₂-kvoteregimet. Det innebærer at staten i realiteten dekker storparten av investerings- og driftskostnader for fangsan-

legget, samt transport og disponeringskostnader. Staten vil derimot få eierskap til en eventuell oppside, som følge av inntekter fra en CO₂-verdikjede. Statoil tar på sin side risiko ved at de må dekke 100 prosent av eventuelle prosjektoverskridelser utover endringer i gasspris eller myndighetspålagte endringer.

Disse medlemmer mener det er en fornuftig ordning at staten ikke pålegger stor økonomisk og teknologisk risiko på kraftutbygger.

Disse medlemmer viser til at kraftbalansen i deler av landet er anstrengt. Norge har dessuten de senere årene gått fra å være en netto krafteksportør til å være avhengig av import av elektrisk kraft i år med normale nedbørs- og temperaturforhold. Som følge av en svekket kraftbalanse, ensidig avhengighet av vannkraft og kapasitetsbegrensninger i overføringsnettet innenlands og med utlandet, er Norge i en mer sårbar forsyningssituasjon for elektrisk kraft enn tidligere.

Disse medlemmer viser til at Norge fra naturens side er svært rikt utrustet med energiresurser, og mener at forholdene bør ligge til rette for en mer robust forsyningssituasjon for elektrisk kraft, og at Norge igjen blir en netto krafteksportør til det øvrige Europa. Disse medlemmer peker her på bruk av våre gassressurser til produksjon av elektrisk kraft, våre vannkraftressurser og vårt store potensial innen nye fornybare energikilder som vindkraft, småskala vannkraft og bioenergi.

Når det gjelder produksjon av elektrisk kraft fra gasskraftverk, har disse medlemmer merket seg at det med de rådende gass- og kraftpriser de senere år har vært vanskelig å få lønnsomhet for utbygger i dette. Disse medlemmer peker på at manglende lønnsomhet gjorde at Naturkraft først i 2005 besluttet å ta i bruk sin konsesjon og utslippstillatelse for bygging av gasskraftverk på Kårstø, til tross for at de fikk konsesjon og utslippstillatelse for første gang allerede i 2000. Disse medlemmer peker videre på at bl.a. manglende lønnsomhet har ført til at Industrikraft Midt-Norge ennå ikke har besluttet å ta i bruk sin konsesjon og utslippstillatelse for et gasskraftverk på Skogn. Dersom utbygger i tillegg blir pålagt å dekke merkostnadene for fullskala CO₂-håndtering, vil det bli svært vanskelig å få lønnsomhet i bygging av gasskraftverk. Økonomiske merkostnader som følge av statlige pålegg om CO₂-håndtering, utover kjøp av nødvendige klimakvoter, må derfor dekkes av staten.

Disse medlemmer støtter Regjeringen i at man ikke skal kreve CO₂-rensing installert fra dag en på nye gasskraftverk, men at man ser realistisk på det i forhold til kostnader og teknologisk gjennomførbarhet.

Disse medlemmer mener man i arbeidet med forskning og utvikling av en CO₂-verdikjede, deriblant CO₂-rensing/håndtering, transport og injeksjon, bør legge vekt på langsiktige suksesskriterier fremfor kortsiktige målsettinger, og at kost/nyttevurderinger står sentralt i forhold til ressursbruken. Ved suksess kan dette gi betydelige inntekter fra økt oljeutvinning. Disse medlemmer har merket seg Shell og Statoils Halten CO₂-prosjekt, hvor de søker å etablere en

CO₂-verdikjede rundt et gasskraftverk på Tjeldbergodden og Draugen/Heidrun-feltene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener dette arbeidet bør få utstrakt støtte fra myndighetene i den pågående planlegging og den eventuelle gjennomføringsfasen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at investeringsbeslutning for fullskala anlegg på Mongstad skal tas i 2012.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg at Regjeringens foreslåtte fremdrift for fullskala CO₂-anlegg på Mongstad og Kårstø innebærer at norske leverandører i stor grad ikke kan være med i konkurransen. Disse medlemmer viser til komiteens åpne høring 29. mars 2007, hvor det fremkom at Aker Kværners JustCatch-prosjekt trolig er lengst fremme i løypen av norske selskap, og de trenger noen få år ekstra for å ha en fullskala løsning klar.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til vurderinger om at fullskala CO₂-rensing hovedsakelig vil skje på kullkraftverk og ikke gasskraftverk, siden CO₂-utslippene fra kullkraftverk er betydelig større enn fra gasskraftverk. Det er derfor viktig at dette perspektivet tas med i teknologiarbeidet på Mongstad.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det foreslåtte prosjektet er kostbart, både i forhold til alternative, globale CO₂-tiltak og i forhold til alternative teknologier for økt oljeutvinning. Disse medlemmer mener det må være en viktig ambisjon å redusere disse kostnadene betydelig om CO₂-fangst skal brukes i stor utbredelse.

Disse medlemmer mener man må legge et løp hvor norsk næringsliv inkluderes i størst mulig grad. Disse medlemmer viser til at dette støttes av blant annet Norsk Industri og LO. Dersom man ser på kommersialisering av CO₂-fangstteknologi som et viktig mål med prosjektet, så vil norske aktører sakke akterut i konkurransen dersom den norske stat subsidierer konkurrerende, utenlandske bedrifter til å teste ut sin teknologi på Mongstad. En slik uttesting bør de utenlandske selskapene i så fall finansiere selv.

Disse medlemmer har merket seg de grupper som mener man må se på Mongstad-prosjektet som et virkemiddel for å redusere norske CO₂-utslipp snarest mulig, uavhengig av nasjonalitet på teknologien. Disse medlemmer har respekt for dette syn, men mener det er mer fornuftig ressursbruk å gjennomføre reduksjoner i CO₂-utslipp andre steder enn Mongstad på kort sikt, og samtidig sikre at arbeidet med teknologutvikling på Mongstad blir mer langsiktig robust.

Disse medlemmer viser til at selskapet Point Carbon har antydnet at man gjennom internasjonale kvoteavtaler kan gjennomføre tiltak som koster 10-30 ganger mindre enn CO₂-rensing av gasskraftverk i dag. På komitéhøringen 29. mars 2007 uttalte Auke Lont fra Econ at CO₂-rensing av gasskraft var blant de mest kostbare CO₂-reducerende tiltak man har. CO₂-rensing av Mongstad som et isolert mål i seg selv, fremstår dermed som et meget kostbart CO₂-prosjekt i forhold til alternativ bruk av ressursene.

Disse medlemmer mener norsk ressursbruk for å redusere CO₂-utslipp må baseres på størst mulig globale kutt i CO₂-utslipp for en gitt sum penger, uavhengig av geografisk beliggenhet og valgt teknologi. Dette må skje parallelt med at Norge påtar seg et delansvar i å utvikle nye, kostnadseffektive teknologier for fremtidige CO₂-reduksjoner.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre peker på at vi også må redusere klimagassutslippene gjennom kostnadseffektive tiltak innenlands. Disse medlemmer viser her blant annet til forslagene fra Lavutslippsutvalget i NOU 2006:18.

Disse medlemmer viser videre til at satsing på nye fornybare energikilder vil være et viktig klimatil-tak i tillegg til å gi en bedre forsyningssikkerhet for elektrisk kraft. Disse medlemmer mener at vi bør ha en målsetting om 30 TWh ny fornybar energiproduksjon i Norge innen 2016. 30 TWh ny fornybar energiproduksjon vil kunne redusere klimagassutslippene med opp mot 40 prosent av de norske klimagassutslippene på 1990-nivå. Økt satsing på ny fornybar energiproduksjon er derfor for disse medlemmer et klart krav til et eventuelt bredt klimaforlik mellom de politiske partiene på Stortinget.

For å oppnå en slik målsetting, er det behov for gode tilskuddsordninger og øvrige rammebetingelser fra myndighetene. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen dessverre valgte å vrake et felles grønt sertifikatmarked med Sverige, og i stedet fremmet en langt dårligere nasjonal tilskuddsordning som kun gir en støtte på under halvparten av hva grønne sertifikater ville ha gitt for viktige fornybare energikilder. Disse medlemmer har merket seg at som følge av dette, har en rekke fornybar-prosjekter blitt lagt til side. Disse medlemmer mener derfor at det er behov for en langt bedre tilskuddsordning for fornybar energi enn den Regjeringen la opp til i St.meld. nr. 11 (2006-2007), dersom målsettingen om 30 TWh ny fornybar energi innen 2016 skal nås.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det foreligger CO₂-renseprosjekter på Kårstø, Mongstad og Tjeldbergodden, men at det er begrenset grad av koordinering/samarbeid mellom prosjektene. Disse medlemmer har også merket seg at Hammerfest Energi, Skagerak Energi og Sargas har luftet flere CO₂-prosjekt. Disse medlemmer

mener man må se disse i en sammenheng, slik at pilotprosjekt bygges der man får mest teknologisk nytte og lavest mulig kostnader.

Disse medlemmer mener derfor en helhetlig tilnærming ville gitt en langt bedre ressursbruk. Dette støttes også av næringslivet, forskningsmiljøer og LO.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg ønsket fra blant annet Norsk Industri om å vurdere mulighetene for eksempelvis å bygge et pilotprosjekt på Kårstø og deretter bruke erfaringene til eventuelt å bygge fullskala CO₂-rensing på Tjeldbergodden eller Mongstad. Begge steder har større CO₂-utslipp enn Kårstø, og begge steder er oljeselskaper involvert. På Kårstø har man derimot i dag ikke planer om pilotanlegg, og det er ikke noen oljeselskaper involvert. Disse medlemmer mener en helhetlig tilnærming ville gitt best nytte av investeringene som gjøres, både hva gjelder tid, fremdrift, kostnader og erfaringer med teknologi. Disse medlemmer imøteser en slik vurdering i statsbudsjettet for 2008.

Disse medlemmer mener likebehandling i næringspolitikken er et sunt prinsipp. Disse medlemmer mener derfor at alle prosjekter som får CO₂-krav som er strengere enn EUs CO₂-kvoteregime legger opp til, må få samme rammebetingelser som på Mongstad. Regjeringen må derfor legge opp til gode, generelle føringer i saken, slik at øvrige tilsvarende prosjekter får nødvendig forutsigbarhet til å vurdere lønnsomhet og realisme på et tidlig stadium.

Disse medlemmer viser til at totalkostnaden for et fullskala anlegg først vil fremkomme når teknologisk selskapet har fått utviklet og vurdert ulike teknologiske løsninger. Disse medlemmer vil understreke at Stortinget må ta en grundig gjennomgang av fullskala CO₂-rensing før investeringsbeslutning på Mongstad skal tas i 2012.

Disse medlemmer har merket seg oppslag i Aftenposten 8. mars 2007 om at avtalen mellom Regjeringen og Statoil om CO₂-rensing ved det planlagte gasskraftverket på Mongstad kan bli stanset av ESA fordi den kan være i strid med EUs statsstøtteregelverk, som også omfatter Norge gjennom EØS-avtalen. Aftenposten viser til at EU-kommisjonen har satt foten ned for statsstøtte til et CO₂-håndteringsprosjekt i Nederland. Dette prosjektet var planlagt med 40 prosent statsstøtte, altså et mindre omfang for statlig støtte enn det Regjeringen legger opp til for rensaneanlegget på Mongstad.

Disse medlemmer viser til at energi- og miljøkomiteen tok opp denne problemstillingen med olje- og energiministeren i brev datert 16. april 2007, med spørsmål om hva resultatet av dialogen Regjeringen har hatt med ESA på dette området har vært, og om statsråden kunne forsikre om at ESA vil godta statsstøtte til CO₂-rensing på Mongstad. Disse medlemmer viser videre til svarbrev til komiteen fra statsråden, datert 24. april 2007. Disse medlemmer konstaterer ut fra dette brevet at statsråden ikke har vært i stand til å gi noe svar på disse spørsmålene,

utover å bekrefte at Regjeringen har vært i dialog med ESA og at tilstrekkelige avklaringer må være på plass dersom det skal fattes en investeringsbeslutning om fullskala rensing på Mongstad innen 2012.

Disse medlemmer konstaterer på denne bakgrunn at det fortsatt er uklarheter knyttet til ESAs godkjenning av Regjeringens planer om håndtering av CO₂ på Mongstad, slik de er presentert i St.prp. nr. 49 (2006-2007). Disse medlemmer konstaterer at det er uklarhet både om ESA vil godta statsstøtte til teknologisk selskapet som skal eie og drive pilotanlegg for CO₂-fangst fra 2010, og om ESA vil godta statsstøtte til fullskala CO₂-håndtering på Mongstad fra 2014.

Disse medlemmer viser til at det finnes en rekke spennende CO₂-relaterte prosjekter under utvikling i Norge. Disse medlemmer mener det er bemerkelsesverdig at de fleste alternative tilnærminger til CO₂-rensing av gasskraftverk blir forbigått i stillhet av det politiske miljøet:

- På Institutt for energiteknikk utvikler man teknologier som kan binde mineraler som Ilmenitt og Olivin til CO₂ og dermed kunne utnytte CO₂ som råstoff/byggemateriale i industriell produksjon. Shell har lignende prosjekt hvor man ved å binde CO₂ kan lage murstein til byggindustrien.
- Selskapet ENPRO utvikler teknologi som kan gjøre sjøvann til industri/landbruksvann ved å binde CO₂ til saltene i sjøvannet. Man får "renset" CO₂, og man kan løse utfordringer med nok rent vann. I tillegg får man ut verdifulle produkter som natrium-karbonat.
- I Rogaland utvikles en såkalt "biomembran", som kan bidra til å redusere naturens egne CO₂-utslipp, øke jordsmonnets fruktbarhet, redusere vannforbruket og tilpasse overflatetemperaturen til "dyrkbart" nivå. Testrapporter fra Spania, Nigeria og andre steder tyder på gode resultater.
- Norsk skognæring jobber med økt fokus på skogplanting og bruk av trevarer i Europa for å øke CO₂-binding. Norske skoger binder netto 20 millioner tonn CO₂ årlig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Regjeringen i Soria Moria-erklæringen krever at alle nye gasskraftverk baseres på CO₂-rensing. Statoils kraftvarmeverk på Mongstad er første anlegg som i praksis omfattes av dette kravet.

Disse medlemmer viser til at i en CO₂-debatt må man ta hensyn til at verdens energiforbruk kan forventes å øke ca. 4-5 ganger frem mot 2100. En tilnærming rundt CO₂-reduksjoner må også ta sikte på å bedre verdens energiforsyning. CO₂-rensing bidrar til reduserte CO₂-utslipp, men reduserer samtidig energi-effektiviteten fra olje, gass og kull.

Disse medlemmer viser til at i den sammenheng fremstår thoriumkraftverk, sammen med solenergi, som et av de mest interessante langsiktige, CO₂-frie "energikort" å satse på. 1 tonn thorium gir energi tilsvarende ca. 3,7 millioner tonn kull. Forskermiljøet rundt

nobelprisvinner Carlo Rubbia har jobbet langsiktig med å utvikle thoriumkraftverk. Det gjenstår fortsatt utfordringer på forskningssiden, men potensialet er uenkelig stort. Disse medlemmer viser til at teknologiutvikling rundt thorium derfor bør ligge høyt på prioriteringslisten.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener det er en riktig satsing å legge til rette for teknologiutvikling innen håndtering og lagring av CO₂. Dette medlem mener en slik strategi er nødvendig for å unngå en varig økning i utslippene av norske klimagasser. Dette har vært Kristelig Folkepartis linje i gasskraftpolitikken, gjennom å si nei til konsesjoner for gasskraftverk uten CO₂-håndtering og gi støtte til FoU-tiltak innen utvikling av ny teknologi.

Dette medlem registrerer at Regjeringen og komiteens flertall velger å knytte en slik teknologiutvikling til et nytt gasskraftverk på Mongstad. Dette testanlegget vil føre til 2-3 testpiloter som til sammen vil kunne håndtere 100 000 tonn CO₂. Dette vil ikke dekke de økte CO₂-utslipp fra gasskraftverket de første årene, og fullskala renseanlegg vil eventuelt først bli besluttet i 2012.

Dette medlem vil peke på at de klimaforpliktelsene Norge har etter Kyoto-avtalen innebærer en reduksjon av CO₂-utslippene fram til 2012. Å åpne for et nytt gasskraftverk på Mongstad fra 2010 vil gjøre det vanskeligere å nå denne forpliktelsen, selv med et testanlegg som fra 2010 vil fange og håndtere om lag 10 prosent av netto økte CO₂-utslipp. På bakgrunn av de økte utslippene fra 2010 er dette medlem kritisk til avtalen mellom staten og Statoil. Mongstad-prosjektet vil svekke det norske klimaregnskapet og gjøre det svært krevende å overoppfylle 2012-målet slik statsminister Stoltenberg har gått inn for. Dette medlem mener åpningen av Mongstad-anlegget vil kreve andre nasjonale tiltak for å redusere utslippene, og forventer at Regjeringen viser hvordan dette skal skje i de sektorvise klimaplanene som opprinnelig var varslet i mai i år. Dette medlem mener videre at Regjeringen må pålegge avtalepartene å bruke den til enhver tid best mulige teknologi på anlegget for å redusere klimautslippene.

Dette medlem mener en satsing på CO₂-håndtering kan gi gode løsninger for norsk gasskraftindustri, men også gi bidrag internasjonalt til håndtering av CO₂-utslipp fra kullkraftverk. En slik teknologiutvikling vil dermed gi muligheter for ny næringsutvikling og gi norske bedrifter og teknologi tilgang til et stort internasjonalt marked.

Dette medlem mener det er sunt med konkurranse om teknologiutvikling. Dette medlem er kjent med at det finnes metoder i andre land som kan benyttes her, men at det også er ønskelig å utvikle norske løsninger. Dette medlem mener det er positivt at norsk industri endelig har kommet på banen og tatt denne utfordringen på alvor. Samtidig mener dette medlem det haster med å starte med CO₂-håndtering, og at reduksjon av utslippene er viktigst. Dermed vil det være riktig å bruke den teknologi som er tilgjengelig

for å komme i gang på de gasskraftverk som nå starter opp.

Dette medlem vil peke på at utfordringen er oppskalering av anleggene til å klare CO₂-håndtering i full skala. Dette medlem har merket seg utsagnene om at en slik oppskalering kan skje ved å øke kapasiteten tre ganger av testpiloten. Dette betyr at en investeringsbeslutning om fullskaladrift av testpilotene på Mongstad er svært usikker i 2012. Dette betyr at CO₂-utslippene fra gasskraftverket på Mongstad kan bli betydelige. Dette bekymrer dette medlem.

Dette medlem legger stor vekt på at utviklingen av testanlegg og fullskala CO₂-håndtering skjer parallelt med utbyggingen av gasskraftverket. Dette krever at tidsskjema holdes. Dette medlem registrerer at man allerede er på etterskudd for dette. Dette øker usikkerheten rundt tidsplanen ved prosjektet.

Dette medlem mener Regjeringen må forplikte avtalepartene tydeligere til å fatte en investeringsbeslutning i 2012 om fullskala CO₂-håndtering. Dette medlem mener det er Regjeringens ansvar å fjerne den innebygde usikkerhet i gjennomføringsavtalen om dette.

Dette medlem viser til at Regjeringen foreslår å bevilge 80 mill. kroner til planlegging og oppfølging av CO₂-håndtering på Mongstad i 2007. Denne bevilgningen tas fra samme bevilgning på 720 mill. kroner som er avsatt til realisering av fangstanlegg ved Naturkrafts anlegg på Kårstø. Dette medlem har merket seg at Regjeringen mener dette ikke vil få betydning for det videre arbeidet med etableringen av fullskala fangstanlegg på Kårstø. Dette medlem legger dette til grunn, men er overrasket over en slik omprioritering av bevilgede midler. På denne bakgrunn forutsetter dette medlem at Regjeringen redegjør for den videre framdrift for det fullskala fangstanlegget på Kårstø i statsbudsjettet for 2008.

Dette medlem er glad for at aktørene i petroleumssektoren, kraftsektoren og leverandørindustrien nå har skjønnet at man ikke kan regne med å få nye konsesjoner for gasskraftverk uten CO₂-håndtering. Den politiske kampen for dette har imidlertid gitt utenlandske aktører et forsprang i arbeidet med ny teknologi for CO₂-håndtering.

Dette medlem er tilfreds med at det har lyktes å få til en avtale mellom staten og industrien for slik teknologiutvikling. Dette medlem mener ikke dette kan sammenlignes med en månelandingsferd, men vil kreve betydelig innsats fra partene bak avtalen. Et samarbeid mellom staten og industrien kan bringe oss nærmere målet om CO₂-håndtering i norsk kraftsektor. På denne bakgrunn vil dette medlem støtte avtalen.

Komiteens medlem fra Venstre er imot at det skal gis konsesjon til nye gasskraftverk i Norge, dersom det ikke ligger til grunn at disse skal renses for CO₂ fra dag én. Regjeringen var opprinnelig av samme standpunkt. Det fremgår blant annet av Soria Moria-erklæringen at nye gasskraftverk skal baseres på CO₂-fjerning. Dette må forstås som rensing fra dag én. Dette medlem er derfor overrasket over at Regje-

ringen har gitt utslippstillatelse til et nytt gasskraftverk på Mongstad, hvor det er heftet betydelig usikkerhet omkring opplegget for rensing, både når det gjelder gjennomføring, kostnader og tekniske løsninger. Dette medlem mener derfor det er nødvendig med ytterligere konkretisering av opplegget for rensing og deponering ved Mongstad. Dette medlem har merket seg at Regjeringen og regjeringspartiene har gitt uttrykk for ambisiøse mål i klimapolitikken. Dette står imidlertid ikke i samsvar med de praktiske handlingene. Regjeringen har nå levert et støtteopplegg for fornybar energi som gjør at Norge havner på jumboplass i europeisk sammenheng. Regjeringen har også utsatt rensingen ved gasskraftverket på Kårstø, og gitt tillatelse til forurensende gasskraftverk ved Mongstad.

Dette medlem har merket seg at Regjeringen mener Mongstad-prosjektet skal bli en norsk "månelanding", ved at vi blir først i verden med en ny teknologi og at denne teknologien kan eksporteres til andre land. Dette medlem støtter Regjeringens intensjon om at Norge skal bidra til utvikling av teknologi for CO₂-rensing, men vil peke på at det finnes en rekke utslippskilder i Norge hvor en kunne bygget et pilotanlegg for fangst av CO₂ uten at det samtidig hadde vært behov for å gi tillatelse til et fullskala forurensende gasskraftverk. Dette medlem mener det ikke er dekning for å fremstille renseopplegget ved Mongstad som noe unikt i internasjonal sammenheng. Dette medlem vil i den forbindelse vise til følgende prosjekter:

- Castor, CO₂-fangst fra kullkraftverk i Esbjerg, Danmark, testing av aminteknologier.
- BP, SSE og GE Precombustion rensing av naturgass, injeksjon av CO₂ i Miller-feltet.

- Vattenfall testkraftverk med CO₂-lagring, Schwarze Pumpe, Tyskland.
- RWE Kullgassifisert gasskraftverk med innlands lagring, Tilbury, Storbritannia.
- E.ON UK IGCC med CO₂-håndtering planlagt ferdig 2011. (precombustion)
- Nuon, Nederland 1200 MW IGCC, nær Limburg. (precombustion)
- SEQ international og ONS Technology, oxyfuel testanlegg, CO₂-fangst og injeksjon for økt oljeutvinning.

Dette medlem vil likevel slutte seg til Regjeringens opplegg for samarbeid om håndtering av CO₂ på Mongstad med den hensikt å bidra konstruktivt til å sikre at investeringsbeslutning om fullskala rensing fattes så snart som mulig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil vise til at teknologiselskapet som skal eie og drive et pilotanlegg skal ha som formål å kvalifisere teknologi, teste teknologi, høste erfaring og bidra til spredning av løsninger for CO₂-håndtering, og at Regjeringen er åpen for å selge ned statens andel i selskapet. Disse medlemmer mener at både norske og utenlandske aktører må få lov til å kjøpe seg inn, og at Regjeringen aktivt må arbeide for å selge ned statens andel. Økt privat eierskap vil være med på å bidra til å kvalitetssikre at de tekniske og teknologiske valg som gjøres, blir mest mulig tilpasset et fremtidig eksportmarked for CO₂-renseanlegg. Dette vil også sørge for at teknologi og løsninger for CO₂-håndtering kommer på flere hender og kan bidra til at teknologien utvikles raskere. Dette vil være i tråd med formålet til teknologiselskapet.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2007 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1833		CO ₂ -håndtering	
	(ny) 95	Innskuddskapital, bevilges med	10 000 000

II

Stortinget samtykker i at det opprettes et statsforetak underlagt Olje- og energidepartementet. Foretaket etableres uten mulighet til å oppta lån eller stille garanti.

III

Olje- og energidepartementet gis fullmakt til å inngå en samarbeidsavtale som vil regulere virksomheten i forbindelse med testanlegg på Mongstad frem til etablering av et selskap (teknologiselskapet). Statens deltakerandel i dette samarbeidet kan være inntil 80 prosent.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 16. mai 2007

Gunnar Kvassheim
leder

Ketil Solvik-Olsen
ordfører